

Historische Kring

Duiven - Groessen - Loo

Driepas

Jaargang 24 - nr. 2 2007

COLOFON

DRIEPAS

verenigingsblad van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo
verschijnt drie à vier maal per jaar. Losse nummers € 2,50.

W.F.W.M. van Heugten
Th.M.J. Jonker
M.M. Rehholz

e-mailadressen:

Th.M.J.Jonker@hccret.nl

wfwmvvanheugten@hetnet.nl

interim-Bestuur Historische Kring
H.E. Degen, secretaris (Duiven)
C.G.R. Heebing, penningmeester (Duiven)
W.F.W.M. van Heugten (Duiven)
G.H. van Hunen (Zevenaar)

Secretariaat: Eilandplein 302, 6922 ER DUIVEN

Rabobank Duiven, rek.nr. 31.54.07.484

Postbank, rek.nr. 49.23.697

t.n.v. penningmeester Historische Kring, Duiven.

Het lidmaatschap van de Historische Kring kost € 13,- per jaar;

het partner- of gezinslidmaatschap € 5,20 extra per jaar.

Een abonnement op alleen DRIEPAS kost € 6,50 per jaar.

Leden en abonnees buiten de gemeenten Duiven en Zevenaar betalen

€ 3,50 extra als bijdrage in de verzend- en portokosten.

Opzeggen van lidmaatschap of abonnement uitsluitend schriftelijk vóór

1 december van het lopende jaar.

Uit de uitgave mag niets worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming
vooraf en zonder bronvermelding.

ISSN: 0921-5549

DRIEPAS is een begrip uit de bouwkunst: drie elkaar snijdende cirkels die samen een driehoek vormen, veelvuldig toegepast in gotische kerkvensters.

In godsdienstige zin symboliseert het de Drie-eenheid, hier in profane zin gebruikt als symbool voor de samenwerking van de kerkdorpen Duiven, Groessen en 't Loo.

INHOUD

HUIS RIJSWIJCK TE GROESSEN	26
A.W.A. Bruins & Th.M.J. Jonker	
GEACHTE REDACTIE	47
J. Harenberg	
VERENIGINGSNIEUWS	48
RECTIFICATIE	52
Redactie	

Het hoofdartikel is gewijd aan Huis Rijswijck, een der markantste gebouwen in Groessen. Het is een havezate, misschien wel een overblijfsel van een heus kasteel, met een eeuwenoude geschiedenis die terug gaat naar een duistere nog niet ontrafelde oorsprong. Veel is bekend over de bewoners en de eigenaren maar hoe zij in de loop der tijden met het gebouwencomplex zijn om gegaan, hebben gebouwd, afgebroken, verbouwd en gewijzigd is nog steeds aanleiding voor onderzoek.

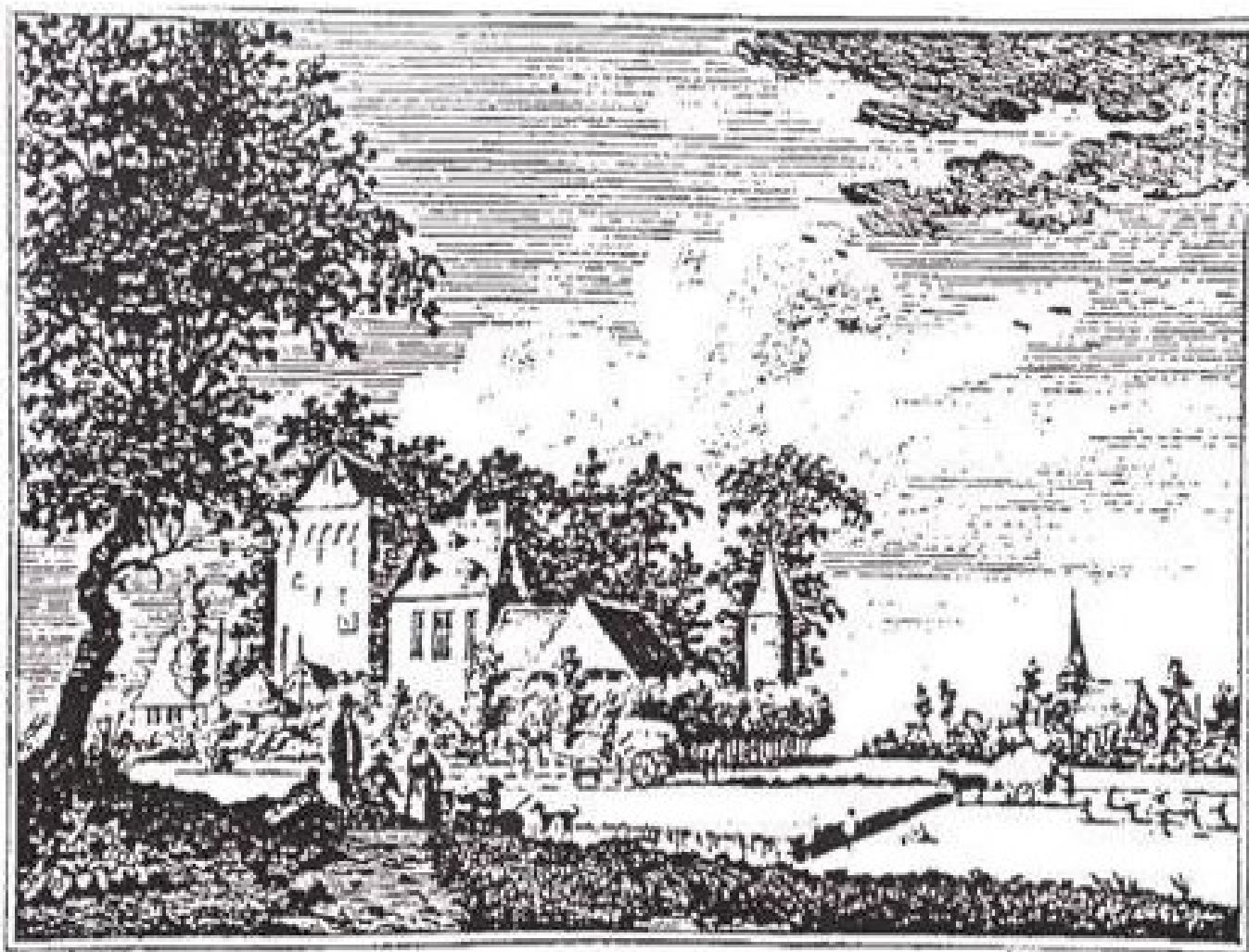
Vergeet niet u bijtijds te melden voor de fietsexcursie naar en langs het driehonderdjarige Panmerdensch Kanaal op 25 augustus 2007.

Redactie

HUIS RIJSWIJCK TE GROESSEN

Onderstaand artikel gaat achtereenvolgens over de havezate, de eigenaren, de bewoners en de regesten⁽¹⁾ van volontaire protocollen⁽²⁾ met betrekking tot de eigenaren en tenslotte de genealogische aantekeningen over de bewoners van het Huis Rijswijck te Groessen.

Het Huis Rijswijck of Rieswieck te Groessen in de gemeente Duiven is een der merkwaardigste kasteelboerderijen in de Liemers. De havezate is gelegen op de oudere cultuurgronden in het voormalige Kleefse gebied (Ambt Liemers), ingesloten tussen het dorp Groessen en de vroegere buurtschap Leuven. Deze buurtschap

te Huis RYSWYK en het Dorp GROUSSEN 1742.

Abt. 1 Het Huis Rijswijck in de 18^e eeuw, rechts de kerk van Groessen (gravure van Paul van Liender (1762) naar een tekening van Jan de Beijer uit 1742).

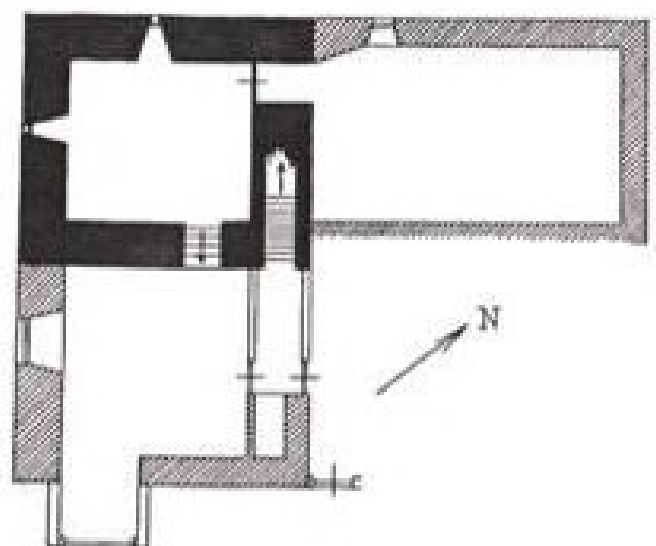
verdween in 1799 bij een dijkdoorbraak en het merendeel van de bewoners kwam dichterbij het Huis Rijswijk te wonen doordat de dijk werd verlegd.

Gezien de ouderdom mag worden aangenomen dat Rijswijk een van de 26 adellijke en geprivilegieerde hoven (curtes) is, waarvoor de zgn. dijkbrief van de Liemers uit 1328 is bedoeld. In deze brief kennen de graven van Gelre en van Kleef aan de bezitters van de hoven of "hovenere" de schaapsdrijf op de "straten" en gemene gronden van Groessen en Duiven toe, bovendien mogen zij de nog onverdeelde gronden in het *Duivenbroeck ende Groessenre broeck* in slagen verdelen en in cultuur brengen. Zij worden weliswaar niet bij naam genoemd, maar waarschijnlijk was dat niet nodig omdat "men" wel wist wie het betrof.

De vanouds bekende bouwgeschiedenis

Wat de bouw van Rijswijk betreft beperken we ons tot de oude, middeleeuwse delen van deze zeer interessante havezate. Bewaard gebleven is een oorspronkelijk losstaande veertiende eeuwse donjon (bergvrede) met een buitenwerkse maat van 7,35 meter lengte en 6,50 meter breedte. De toren bestaat uit een in steen overwelfde begane grond met toegang. De muurdikte van drie muren van deze woon-toren is 115 cm, een vierde muur waarin een 80 cm brede trap naar de bovenverdieping leidt is zelfs 170 cm dik. Van de bovenverdieping zijn de muren iets lichter uitgevoerd, drie muren variëren in dikte van 75 tot 110 cm en de vierde muur, waarin de trap is verwerkt met toegang naar de omloop, blijkt 170 cm dik. Ooit was de gehele toren afgedekt met een tentdak en omloop met borstwering. Lichtspleten in de muren zorgden voor daglicht in het woongedeelte (Afb. 2).

In een volgende bouwphase wordt een woonvleugel aangebouwd, het gedeelte dat nu de voorzijde van het huis is. Naar schatting gebeurt dat in de tweede helft van de vijftiende eeuw, de woonvleugel had toen drie woonlagen. Het oorspronkelijke tentdak op de donjon moet bij deze verbouwing zijn veranderd in een schilddak.

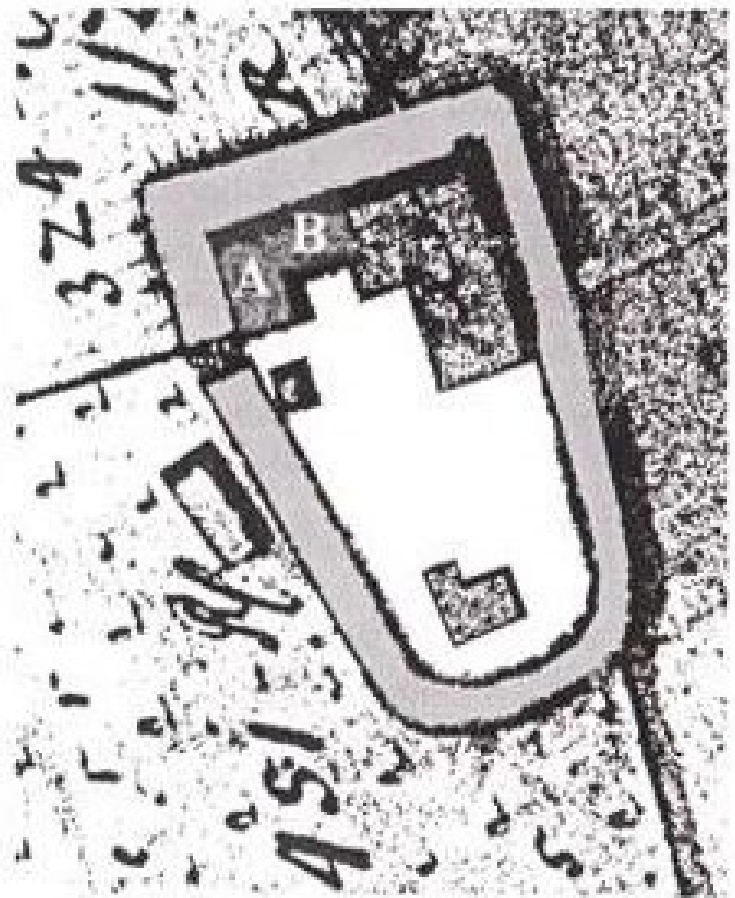
Afb. 2 De begane grond met het oudste deel, de donjon, op de westhoek (ontleend aan het blad 'Cobouw').

Vanwege verbetering van het woongerief heeft men het op het einde van de zestiende eeuw nodig gevonden nog een vleugel aan de donjon te bouwen. Dit gedeelte is er haaks opgezet en later met een verdieping verhoogd. Het pand was toen te vergelijken met de tekening van Jan de Beijer uit 1742 (Afb. 1). De plattegrond, uit de Atlas van het Ambt Liemers van 1735, geeft hiervan de contouren weer (Afb. 3), terwijl ook op de Polderkaart (Afb. 7) uit 1810 de plattegrond nog onveranderd lijkt. Wat we nu zien, is niet geheel meer in overeenstemming met de tekening van Jan de Beijer. Wanneer is de toren (geen borstwering meer) verlaagd, wanneer zijn de gracht en de brug verdwenen?

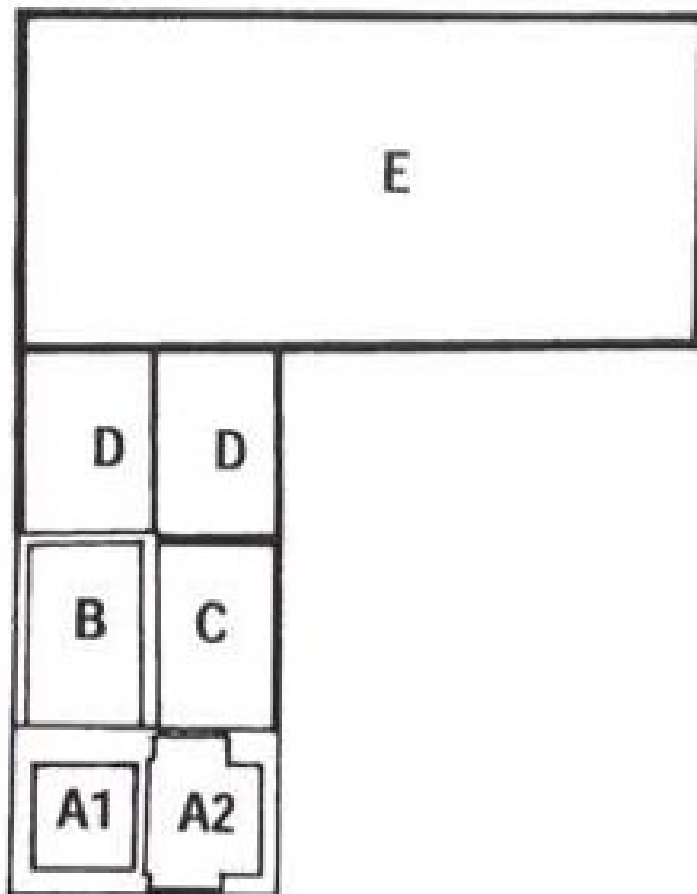
Een andere kijk op de bouwgeschiedenis

In 2002 heeft het bouwhistorisch bureau Buro O2 uit Doesburg op verzoek van de eigenaar een overigens kort onderzoek gedaan naar de bouwgeschiedenis van Rijswijk. De onderzoekers laten in een plattegrond (Afb. 4) de verschillende bouwdelen zien en knopen er een geheel andere visie op de ouderdom en het gebruik aan vast.

Zonder meer het oudst zijn de bouwdelen A1, A2 en B, eerdere schrijvers en onderzoekers delen dat standpunt. Op grond van het formaat van de gebruikte stenen en het ontbreken van bouwnaden aan de buitenkant worden echter de delen A en B, die een L-vormige constructie vormen, als een geheel gezien. Niet 14de eeuws maar laat-middeleeuws, *ergens in de vroege 16de eeuw*, zo stelt het rapport⁽³⁾. Aan de andere kant, op grond van inwendige verschillen, bijvoorbeeld de telmerken op de gebinten, zijn de delen A en B niet in één maar in twee bouwcampagnes tot stand gekomen, maar wél kort na elkaar.

Afb. 3 Plattegrond van Rijswijk met omgrachting in 1735; de met A en B gemerkte bouwdelen zijn de oudst nog bestaande. N.B. de boektoren rechts boven.

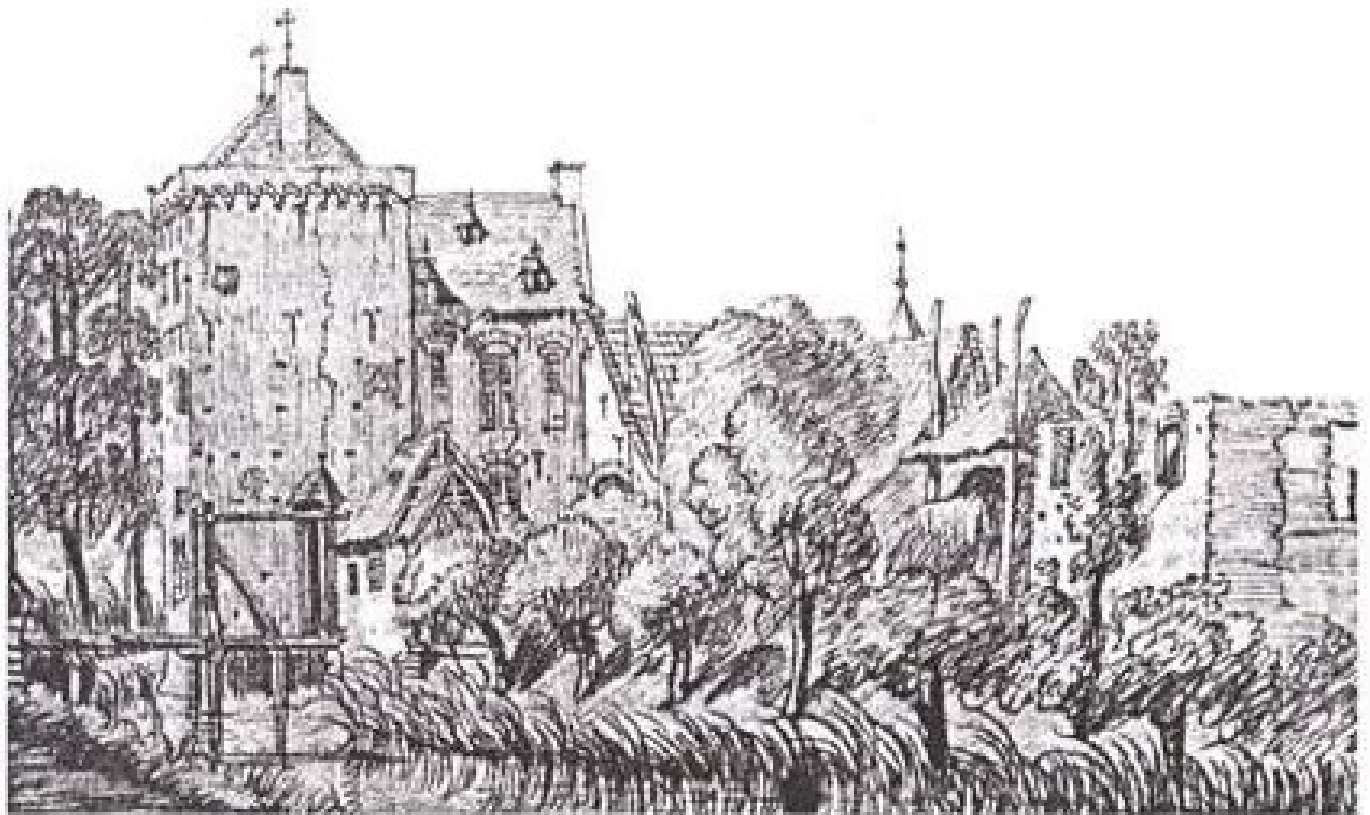
Afb. 4 Indeling in bouwdelen A t/m E. De gebouwen C, D en E dateren uit de 19^e eeuw (bron: Bouwhistorische Verkenning, Buro O2).

Nog opmerkelijker is het volgende. Uitwendige bouwsporen in de zuidwestgevel van bouwdeel A2 wijzen op de functie van een poortgebouw met ophaalbrug. Ook alleen aan de binnenzijde zichtbare grote boogopeningen in tegenover elkaar liggende muren duiden erop dat bouwdeel A2 een poortgebouw is geweest. Een onderdeel van een vroeger veel groter kasteel, dat - vóór Jan de Beijer er tekende (1742) - al was dicht gemetseld. Bouwdeel A1 wordt ook niet beschouwd als een donjon, maar als een onderkelderde opkamer naast A2. Op de tweede verdieping liggen de balklagen op gelijke hoogte van A1 en A2, terwijl ook de (nu verdwenen) borstwering op de tekening van Jan de Beijer wijst op een architectonische eenheid.

Op zijn tekening en op de gravure is trouwens méér te zien. Er staat een ruïne, vermoedelijk van een kasteelgebouw, én een torentje dat gezien kan worden als een hoektoren van een kasteel. De hoektoren is op de plattegrond uit 1735 (Afb. 3) ook zichtbaar, eveneens op een kadastrale hulpkaart uit 1885 (niet afgebeeld).

De naam Rijswijk

Is de naam ontleend aan de stichters, het geslacht Van Rijswijk, of aan de natuurlijke gesteldheid? Vermoedelijk het laatste. Het eerste element in de naam Rijswijk⁽⁴⁾ is *rijjs*, of rijshout, afkomstig van wilgen. Wijk komt van het Latijnse *vicus*, dat in onze streken meestal havezate of klein landgoed betekent. Dan betekent Rijswijk hoeve in het rijshout of tussen de wilgen. Op tekeningen (Afb. 1 & 5), die Jan de Beijer in de zomer van 1742 heeft gemaakt, staat een rijtje knotwilgen op de plaats waar nu de tuin is.

Afb. 5 Huis Rijswijk met gracht en brug door Jan de Beijer (gewassen pentekening 1742).

Eigenaars van het Huis Rijswijk

Was de familie Van Rijswijk de eerste (oudste) bezitter van de havezate? Dat weten we niet, want - zoals hierboven is vermeld - de dijkbrief van 1328 noemt geen namen en er zijn geen andere schriftelijke bronnen uit die tijd bekend. Toch is het zeer plausibel dat het (van oorsprong adellijke) geslacht Van Rijswijk⁽⁵⁾ de naam te danken heeft aan de gelijknamige havezate.

De eerste Van Rijswijk die in de geschiedenis opduikt, is Gerds van Ryswick die op het einde van de 14de eeuw bezittingen heeft in het kerspel Groessen op de *Ryswickker Ae*. Ook te Duiven is bekend dat Deric van Ryswyck daar goederen bezit, maar over het gelijknamig huis wordt dan niet gesproken.

De oudste vermelding van Huis Rijswijk vinden we in 1410; Pelgrim ten Haeve, gehuwd met Ave, wordt genoemd als bezitter van de havezate. Omdat het goed tot op heden niet in leenakteboeken gevonden is, moeten we aannemen dat dit zeer waarschijnlijk een allodiaal⁽⁶⁾ goed is geweest. Pelgrim ten Haeve zelf is eerder genoemd. Op 13 december 1392, wordt hij, Pelgrim ten Haeve, beleend met het Campelmans goed te Groessen⁽⁷⁾. In 1417 blijkt Pelgrim overleden te zijn,

want zijn zoon Arndt ten Haeve met zijn moeder Ave worden vermeld als bewoners van het Huis Rijswijck. Ook volgt Arndt zijn vader op in de belening van het Campelmans goed.

Vervolgens is op 2 november 1440 Johan ten Haeve, vermoedelijk een broeder van Pelgrim, bezitter van dit goed en twintig jaar later zijn zoon Johan ten Haeve junior. Hij is het die in 1483 genoemd wordt als medestichter van de St. Antoniusvicarie en hij moet wel zeker de opvolger (als bewoner) van het Huis Rijswijck zijn geweest. Zijn naam komt in 1478 ook voor op een Riddercedul⁹⁹ van de Kleefse Ridderschap waarin hij toen werd verschreven vanwege de havezate Rijswijck. Daarna komt er geen Ten Haeve meer voor en tasten we, wat bewoning betreft, over een lange periode geheel in het duister.

Omstreeks 1600 blijkt de familie Von Spieringh (ook wel geschreven als Spierinck) eigenaar van het goed Rijswijck te zijn; zij bezitten Huis Rijswijck al twee generaties lang. Via Frans von Spieringh, gehuwd met Maria von Coenen, komt het huis in de tweede helft van de zestiende eeuw in bezit van hun zoon Adriaan Spieringh. Hij is drost van Lobith en gehuwd met Wendelina Smullingh, dochter van Goossen Smullingh en Adriana van Hackfort. Omdat Wendelina († 1594) erfdochter van huis Sevenaer is, komt door dit huwelijk ook het huis Sevenaer in bezit van de Spieringhs. Van Adriaan Spieringh († 1604 te Lobith aan de pest) vererft het goed Rijswijck aan zijn jongste zoon Goossen Johann von Spieringh. De oudere zoon van Adriaan, Frans von Spieringh, komt dan in bezit van het huis Sevenaer. Goossen Johann, genoemd naar de grootvader van moeders zijde Goossen Smullingh, heeft het Huis Rijswijck zelf niet bewoond doch verpacht aan zijn rentmeester Albert Onteit. Hiermee begint een periode dat pachters en niet eigenaars de havezate bewonen.

In 1642 verkoopt Agnes freifrau von Spieringh zu Ryszwick, vrouwe der Herrschaft Fromberg, het adellijk goed Rijswijck aan Jhr. Lodewich von Rockelfingh, *beer tot Nazareth*. Op 25 juni 1642 kwiteert Agnes freifrau von Spyringh, mede namens haar zoon Wolfgang Adrian freiherr von Spyringh de eerste termijn van de kooppenningen zijnde een bedrag van 3500 rthlr.¹⁰⁰ aan de koper. Deze koper Von Rockelfingh is *erfachtig Hofredenaer van Vlandern, beer van Nazareth, Ostboeck, Broeck, Sickele etc.* en later wordt de titel *erfachtig gezeten tot Ryswijck* er aan toegevoegd. Bij de Kleefse Ridderschap staat hij bekend als Ludwig von Rockelfingh zu Rieszwick.

In 1693 koopt Anthon Werner Müntz, richter te Xanten, van Johann Martitz,

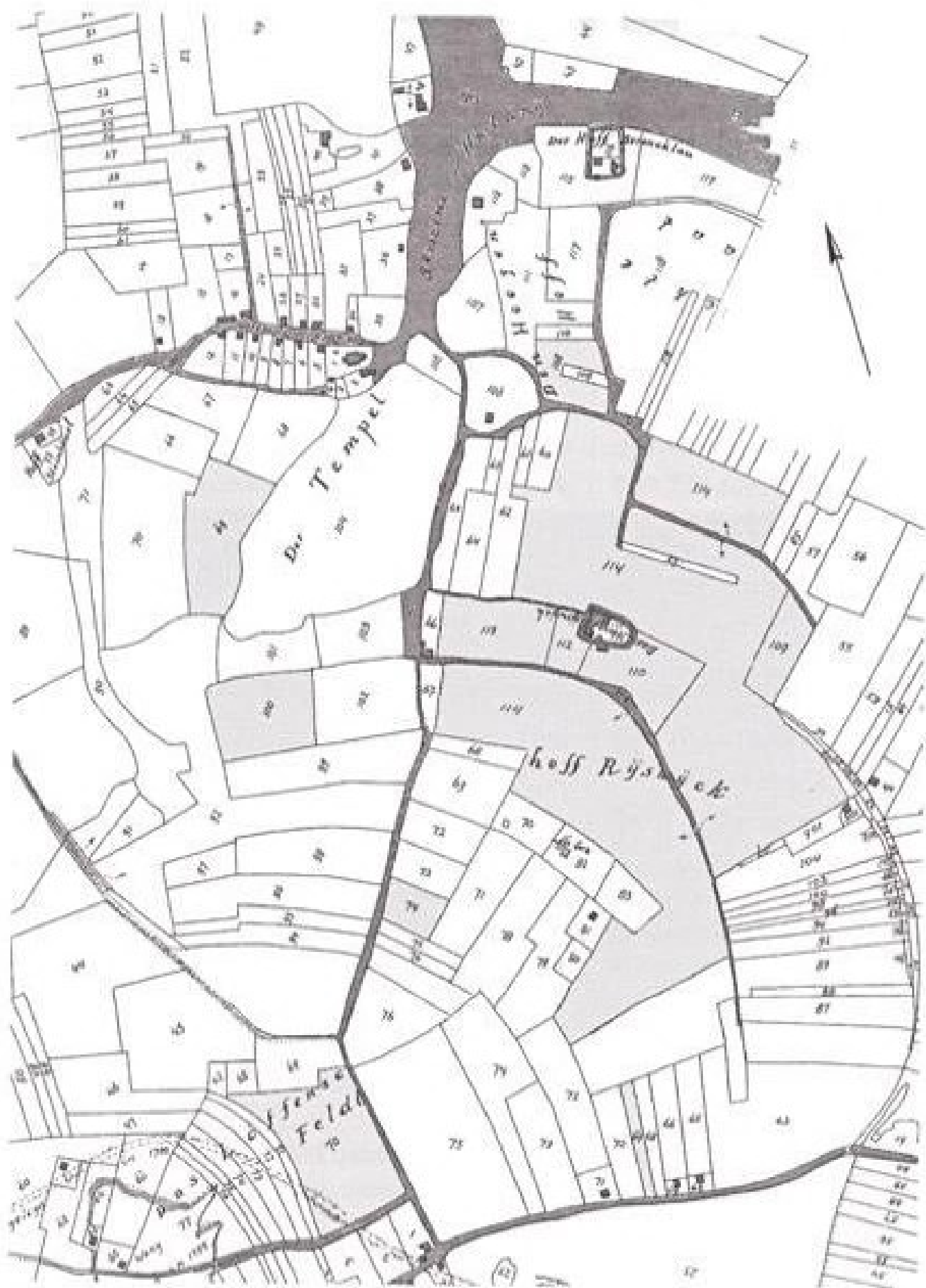
Keurvorstelijk Brandenburg's Raad en nazaat van de overleden Von Rockelfingh onder verband van o.a. het adellijk Huis Rijswijck een obligatie van 4.800 rijksdaalder of 12.000 gulden. Tot 1730 hebben de nazaten van Von Rockelfingh het goed Rijswijck in eigendom behouden. Op 17 juli van dat jaar, tijdens de gerichtsdag, wordt Rijswijck getransporteerd op naam van Samuel baron von Eck van Overbeek en generaal-majoor Derck baron von Eck van Nergena. Bij deze verkoop is het totale grondbezit 63 morgen en 132 roeden groot; dat is ruim 20 hectare.

In de Ambtsatlas van de Liemers van 1735, op kaart 29, wordt het goed *Das Haus Rijswijck*, eigendom van de Heer Von Eck, als volgt omschreven (Afb. 6):

- a) nr. 109, *De Pass*, boomgaard 1 morgen en 38 roeden;
- b) nr. 110, schuur met boomgaard 1 m. 451 r.;
- c) nr. 111, huis, schuur, erf en gracht 257 r.;
- d) nr. 112, tuin 324 r.;
- e) nr. 113, boomgaard 579 r.;
- f) nr. 114, bouwland en weg 31 m. 555 r.

Verder behoren de volgende gronden onder Rijswijck:

- a) kaart 29 nr. 74, *den Bloemendaal*, bouwland 450 r.;
- b) kaart 29 nr. 32, bouwland 1 m. en 36 r.;
- c) kaart 30 nr. 69, bouwland 209 r.;
- d) kaart 31 nr. 31, bouwland 1 m. en 221 r.;
- e) kaart 31 nr. 70, *de Koogel*, bouwland 4 m. en 50 r.;
- f) kaart 32 nr. 69, *Rietstege*, bouwland 2 m. en 321 r.;
- g) kaart 32 nr. 100, *Haeffacker*, bouwland 2 m. en 161 r.;
- h) kaart 32 nr. 108, bouwland 1 m. en 78 r.;
- i) kaart 33 nr. 35, bouwland 1 m. en 598 r.

Afb. 6 Grondbezit behorende aan Huis Rijswijk anno 1735 (samenstelling kaart: W. van Heugten; bewerking kaart: Th. Jonker - zie ook de uitleg in het kader).

Het grondgebied om het huis gelegen is totaal 36 morgen en 404 roeden.

Van 1736 tot 1748 worden diverse stukken grond verkocht en aangekocht, maar de totale oppervlakte van het grondbezit verandert hierdoor weinig.

Op 4 augustus 1764 koopt Jan Lubbert baron van Eck voor de som van 12.800 gulden het goed Rijswijk. Hij is de oudste zoon van Samuel von Eck van Overbeek en in dienst van de Verenigde Oostindische Compagnie. Hij overlijdt op 1 april 1765 als een zeer vermogend man in de Oost (Ceylon) en daardoor heeft hij het Huis Rijswijk nooit gezien¹⁰⁰. Volgens een boedelscheiding van 24 oktober 1769 laat hij het goed na aan Janette Wilhelmina baronesse van Eck, gehuwd met A.S. baron van Eck.

Opmerkingen bij de kaart (1735)

De Atlas van het Ambt Liemers bestaat uit 49 kaartbladen (folio's), die elk een afzonderlijk register hebben. Elk register begint met nummer 1.

Om het grootste deel van het grondbezit van Huis Rijswijk zichtbaar te maken is de hier getoonde kaart samengesteld uit delen van vijf kaarten, de nrs. 29 t/m 33. Dat betekent dat verschillende registernummers vaker voorkomen.

In de tijd dat de Pruisische genie-officieren de opmetingen hebben verricht en de kaarten hebben getekend, was het niet gebruikelijk dat de bovenkant van de kaart het noorden was. Dat heeft tot gevolg dat door het knip- en plakwerk de nummers en bijschriften soms ondersteboven of diagonaal staan. Daar is met een computer wel iets aan te doen, maar niet alle gevallen.

Er is nog een derde opmerking. Driepas wordt in zwart-wit gedrukt, kleurverschillen moeten in grijstinten worden weergegeven. De donkerste grijstint is bebouwing (kerk van Groessen), iets lichter is water (rondom Rijswijk bijvoorbeeld), nog lichter zijn de graswegen (Gemeine Hütung) en de Rijswijk-percelen grond zijn het lichtst.

Ter oriëntatie: het dorp Groessen rondom de parochiekerk ligt in 1735 al aan Die Dorfstrasse, even verderop ligt links Hoff Steinbüchel, midden boven op perceel 48 is de Mazonpoel, rechts daarvan de omgrachte Hoff Borencklau en links boerderij De Woem (perceel 40).

In het register van de Lymersche Schouwpolder uit 1786 staat (nog steeds) een Von Eck als eigenaar geregistreerd van de volgende percelen:

- a) nr. 823, in de Achtergaarden 560 roeden;
- b) nr. 842, De Hogenhof 1 m. 300 r.;
- c) nr. 858-859 bij Riswich, zie nr.1023;
- d) nr. 878, De Goor 1 m. 40 r.;

- e) nr. 1022 bij Rieswiek, zie 1023;
- f) nr. 1023, *Rijswijck* 37 m. 304 r.;
- g) nr. 1030 bij Rieswiek, zie 1023;
- h) nr. 1035, *De Weidebrant en Bloemendaal* 1 m. 75 r.;
- i) nr. 1049, in *Leuven* 210 r.;
- j) nr. 1084, *De Kogel* 4 m. 35 r.;
- k) nr. 1101, *De Haafakker* 2 m. 160 r.;
- l) nr. 1106, *De Rietsteeg* 2 m. 315 r.;
- m) nr. 1279, *Het Laar* 5 m.;
- n) nr. 1315, *De Hoekwilde* 5 m. 300 r.;
- o) nr. 1802, 1 m 589 r.;
- p) nr. 1880, 1 m. 210 r.

Afb. 7 Fragment van een kaart van de Lymersche Schouwpolder uit 1810. De plattegrond van Huis Rijswijck is onveranderd ten opzichte van de situatie in 1735 (archief Waterschap Rijn en IJssel, inv. nr. 958).

De totale oppervlakte van het goed is in 1786 65 morgen en 98 roeden, vergeleken met 1730 was dit twee morgen méér.

Op 10 december 1790 wisselt het goed wederom van eigenaar, Heinrich Wilhelm Conrad van Rappard wordt voor de prijs van f 19.500,- de nieuwe bezitter. Lang duurt dat niet want een half jaar later op 22 juni 1791 doet hij het goed alweer van de hand en wordt *Geheimen Regerungsrath* Von Lamers de nieuwe eigenaar. In 1810 staat volgens het register van de polder staat de weduwe (Von) Lamers als eigenaresse genoemd. Door het huwelijk (15 juni 1820) van jhr. mr. Lodewijk Carel Jacob Christiaan Frans van Nispen, heer van 't Velde, met jonkvrouwe Eulalia Louise Bender, vrouwe van Ryswyk, komt het goed in het bezit van de familie Van Nispen. Van Nispen was bij dit huwelijk weduwnaar van vrouwe M.W. Heuvel (Hoewel).

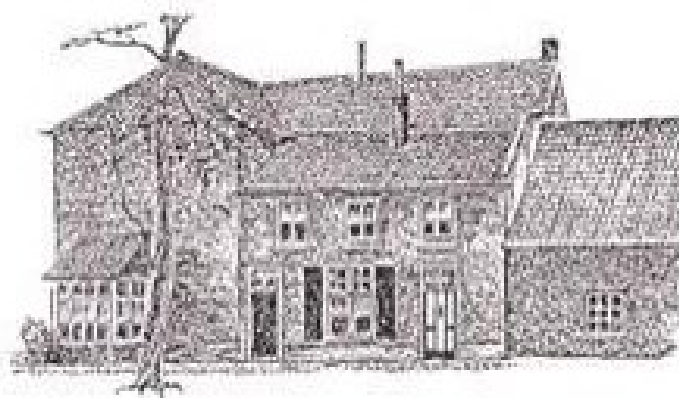
Bij de oprichting van het kadaster (1832) wordt het pand ingedeeld in de kadastrale gemeente Groessen en Loo, sectie C onder nummer 342. Huis en erf worden belast voor f 36,- per jaar, eigenaar is dan jhr. L.C.J. van Nispen, burgemeester te 's-Heerenberg. In 1873 komt het op naam van Chr.J.T.M. van Nispen, *geboren Van Hoevel van Hoekenburg te Zevenaar*. Vervolgens wordt jhr. Otto van Nispen tot Pannerden de nieuwe eigenaar. Hij laat er in 1886 een nieuwe schuur bij bouwen waarna de percelen worden samengevoegd en voorzien van een nieuw kadasternummer C 982. In 1927 wordt wederom een schuur bijgebouwd en in 1930 en 1939 kippenhokken. Deze worden gebouwd op het perceel dat bekend stond onder nummer C 378. De percelen worden opnieuw opgemeten en het geheel krijgt als nieuw kadasternummer C 1330. In 1956 verkoopt jonkvrouwe E.L.M. van Nispen tot Pannerden Huis Rijswijk aan de landbouwersfamilie Elfrink. Zij kopen Rijswijk ter vervanging van het landbouwbedrijf dat ze vanwege de stadsuitbreiding van Zevenaar moeten verlaten. Hun boerderij in Zevenaar heeft gestaan op de plaats, waar tot voor enkele jaren het kerkgebouw De Hoeksteen heeft gestaan.

Een periode van onzekerheid breekt aan als de aanleg van de zgn. Betuwelijn wordt aangekondigd. Halverwege de jaren negentig van de vorige eeuw blijken deze plannen het voorbestaan van Rijswijk twijfelachtig te maken; de projectorganisatie wil het gehele complex verwerven om pas later definitief te besluiten over het al dan niet handhaven van dit rijksmonument. De familie Elfrink moet het bedrijf verlaten en het pand komt leeg te staan.

Na enige jaren van onzekerheid is de balans doorgeslagen ten gunste van handhaving. De familie Elfrink maakt gebruik van het voorkeursrecht tot terugkoop maar verkoopt in 2001 het complex aan de familie K. Buring, sindsdien

eigenaars/bewoners van een door de leegstand enigszins gehavend Rijswijk. Restauratieplannen worden op stapel gezet. Worden die uitgevoerd dan heeft Rijswijk nog toekomst.

A. W.A. Bruins, Zevenaar - Th.M.J. Jonker, Loo.

Afb. 8 *Pentekening van Huis Rijswijk*
(Volkskrant, Taal en Tekenen, onbekend jaar).

BIJLAGEN

Overzicht van de bewoners

1410	Pelgrim ten Haeve
1432	Arndt ten Haeve
1478/83	Johan ten Have
ca. 1600	Albert Ontijt (rentmeester en pachter)
1682	Peter Vermolen (bewoner van het <i>bochadellijcke</i> Huis Rijswijk)
1716	Roelof Heydendael
1769	Jan Heyendahl (Heijdendaal) † 1775
1769-1776	Jan van Binsbergen † 1773 (<i>landbouwer op Rijswijk</i>)
1775	Wichman Wichmans
1880	Johannes Martinus Scheers (adres: G51 (1890) en G103)
1896-1946	Arnoldus Martinus Scheers (adres: G103 (1900), G43 (1912), G44 (1921), G41 (1935) en G65 (1938))
1946-1956	Martinus Wilhelmus Scheers (adres: G65 - op 12-07-1956 vertrokken naar Canada)
1956	G. Elfrink (adres: Rijswijksestraat 2)
2001	K. Buring

Regesten van volontaire protocollen betreffende Huis Rijswijk

(Bron: W. Zondervan)

- 22 juni 1641: Agnes freifrau van Spiringh *zu Ryswyck*, weduwe van Goswin Johan van Spiringh, *Paltz-Neuburgse Geheim Rat*, president en opperkamerheer en stadhouder vorstendom Neuburgh, en oudste zoon Wolfgang Adrian freiherr van Spyringh, Hauptmann, verbindt wegens schuld aan Arndt Arndten en Elisabeth Victors, voor 2000,- Rthlr. à 6% hun adellijk goed *Rijswijk* te Groessen, gedurende 6 jaar (cessie 25-6-1642).
- 25 juni 1642: Agnes freifrau von Spyringh *zu Ryszwick*, vrouwe der *Herrschaft Fromberg* kwiteert mede namens haar zoon Wolfgang Adrian freiherr van Spyringh Jhr. Ludewigh von Rockelfingh, heer tot Nazareth voor 3500 Reichsthr. zijnde de eerste termijn van de kooppenningen voor het adellijk huis *Rijswick* (koopcedel 4 febr. 1642).
- 25 juni 1642: Jhr. Ludewigh van Rockelfingh en vrouw, kopen obligatie van 2000 Reichsthaler d.d. 22 juni 1641 onder verband van goed *Rijswick* ten behoeve van Arndt Arndtzen, van deze laatste.
- 31 dec. 1643: Jhr. Lodewich Rockelfingh, heer tot Nazareth (en vrouw) kopen de helft van huis en hof met kampje + nog een kampje daartegenover en de helft van bouwland die Wybrant, helft van 1 morgen op *de A*, helft van 4 hond⁽¹⁾ land bij de steenoven, wederhelft van alles Henrich Lentjes, kerspел Gruissen, van de erven van Grietgen Puttings (nl. Sweer Janssen en Mechtelt Puttings voor 2/10 deel, Henrich van den Kerckhoff en Ulant Puttings en Henrich Blomers en Heiltgen Puttings, tes. voor 3/10 deel) (belast met 43 stuiver jaarlijks aan de heren van Cranenburg, gaande uit 3 morgen land op *de A*, waarvan koper nu de helft van 1 morgen heeft gekocht en dus 1/6 deel van deze schuldig is).
- 2 mrt. 1644: Jhr. Lodewick van Rockelfingh, heer tot Nazareth etc. (en vrouw) kopen bouwland op *de Achtegarde* (circa 5 hond, te Groessen, het ene eind de *Camerstraitt*, het andere eind de *Fuhrwegh*) van Jan Eigeman en Jenneken Schulten, en Geritien Eigemans, oom en mombler⁽²⁾ Roloff Jansen.

- 16 apr. 1667: Ludovick van Rockelfingh, heer van Nazareth, koopt *De Hoeckweide* te Groessen volgens contract d.d. 26 april 1647 van Johanna van Molluin, vrouw van rentmeester Goswin Cambergen te Wezel.
- 5 juni 1682: Elisabeth Henricksen, vrouw van Jan Rumschwinckel, verbindt wegens schuld aan kinderen en erven van Jhr. Ludowich van Rockelfing, heer tot Nazareth, afkomstig van pachtpenningen verschuld met de echtgenoot van Peter Vermoelen van het *hochadellycke huis Riswick* van f 200,- en achterstallige rente, verbindt nu aan Juliana Eleonora von Gleissenthal, weduwe van Ludowich van Rockelfing (jr.) heer van Riswick (als erfgenaam van vader) haar hofstede te Groessen, bewoond door Adolff Henricksen (geroyeerd 30 mei 1685).
- 9 juni 1693: Anth. Werner Müntz, keurvorstelijk Brandenburgs richter te Santen (Xanten) koopt obligatie d.d. Audekercken 8 oktober 1661, t.l.v. de nu overleden Jhr. Lodewyck van Rockelfinck, heer van Nazareth van 4800 rijksdlr. of f 12000,-, onder verband van o.a. adellijk huis Riswick, van Joh. Martitz, keurvorstelijk Brandenburgs raad en geheimschrijver te Berlijn. Van Rockelfinck was *erfachtig Hofredenaer van Vlandern, heer van Nazareth, Ostboeck, Broeck, Sickele etc., erfachtig gezeten tot Ryswijk*.
- 15 dec. 1697: Transport van hypotheek f 12000,- onder verband van adellijk huis Risswick, aan Anthon Werner Müntz, richter te Xanten door Johan Maititz, keurvorstelijk Brandenburgse raad.
- 2 okt. 1728: Roedolff Heyendaal, weduwnaar, verbindt wegens schuld aan A.G. Massop weduwe van ds. van Leenhoff voor f 1000,- à 5% 2 weiden a) *Keppelmansslag* en b) *de Doornikerslag* te Duiven (tesamen 6½ morgen groot). Hij kocht deze beide weiden voor f 2115-10-; van Jacob Christian Muntz te Amsterdam, zoon van de overleden schepen Muntz.
- 15 mrt. 1730: Roelof Heyendael en Everdina Roelofsen verbinden wegens schuld aan provisoren van Capellen armen te Emmerik voor 1000 dlr. Kleefs van 30 stuiver à 4% de weide *Keppelmans* en *Doornikerslag* te Duiven (tesamen groot 6½ morgen) en bouwland *Bloemendaal* te Groessen bij Rijswijk (geroyeerd op 28 juli 1733).

- 16 mrt. 1730: Magescheid⁽¹³⁾ Groessen dd 15-09-1729 tussen Roeloff Heyendael weduwnaar van Aleida Donkers en kinderen Peter, Helena, Bartje, Jan, Jacob, Wendelina en Willem. Ooms Evert Donkers en Jan de Moll. Zilvergoed in 2 delen, lijfgoed is beschreven. Rest roerende boedel aan vader tegen inbreng, vader neemt alle schuld over. Vader krijgt wei *Keppelmans* en *Doornikerslag* (6½ morgen te Duiven) en bouwland *Bloemendaal* (4 hond te Groessen). De kinderen 2 stukken bouwland te Lathum, komende van grootmoeder weduwe Donkers; a) *Kortemaat*, b) *Bongarse maat* + 2 weiden onder Heteren a) helft van *Groote Peerduweij* (7 morgen geheel; de andere helft van vaders ooms Roelof en Jan Heyendaal) en b) *Treubeuweide* (groot 5 morgen).
- 15 juni 1733: Roed. Heyendael is pachter van Ryswyck en laat op verzoek van de landheer erven luitenant generaal baron van Eck tot Nergena een akte registreren d.d. Zevenaer 17 juli 1730 tussen erven van Eck en dhr. von Rockelvinck. Op de gerichtsdag zijn verschenen Samuel van Eck van Overbeek en Derck van Eck van Nergena, van de zijde van Rockelvinck is niemand verschenen. De erven van Eck wordt Ryswyck gerichtelijk getransporteerd, met de vicarie St. Anthony, voor 9842 Rijksd. 23 st. en 4 d. als rest van de koopsom, die blijkbaar Van Rockelvinck niet wenste te aanvaarden.
- 19 mei 1736: Roelf Heyndael en Everdina Roelofs verbinden wegens schuld aan Raad en Regeringsschrijver von Forell voor f 1000,- à 5% de wei *bet Laar* (7 à 8 morgen, leenroerig aan Bergh, kaart 26 nr. 7) en *bet Papeslag* (2 morgen, eveneens leenroerig aan Bergh, kaart 27 nr. 44). Gecedeerd 2 maart 1740 aan Hendrik Wolter Eskes en geroyeerd 19-7-1776.
- 3 dec. 1736: Roelf Heyndael en vrouw kopen 4 morgen bouwland op *Groesener wei* belast met hypotheek van f 200,- ten behoeve van Geheim Rat Freudenberg, die koper overneemt voor f 400,- van Jhr. Arnold Joost van Munster (en Louisa van Aard) en freule Eva van Aard.
- 17 dec. 1736: Roedolff Heyendael en Everdina Roelfs, kopen 2 stukjes bouwland a) de *Aa* 1½ morgen tinsplichtig⁽¹⁴⁾ aan kapittel van Cranenburg met 21 st. Kleefs (kaart 29 nr. 87) en b) *de Wijenbrand*

2 hond, (kaart 29 nr.75) beide te Groessen bij Havezathe Rijswijk, voor 325 dlr. Kleefs; van Gerrit van Rossum en Catharina Kleijmans.

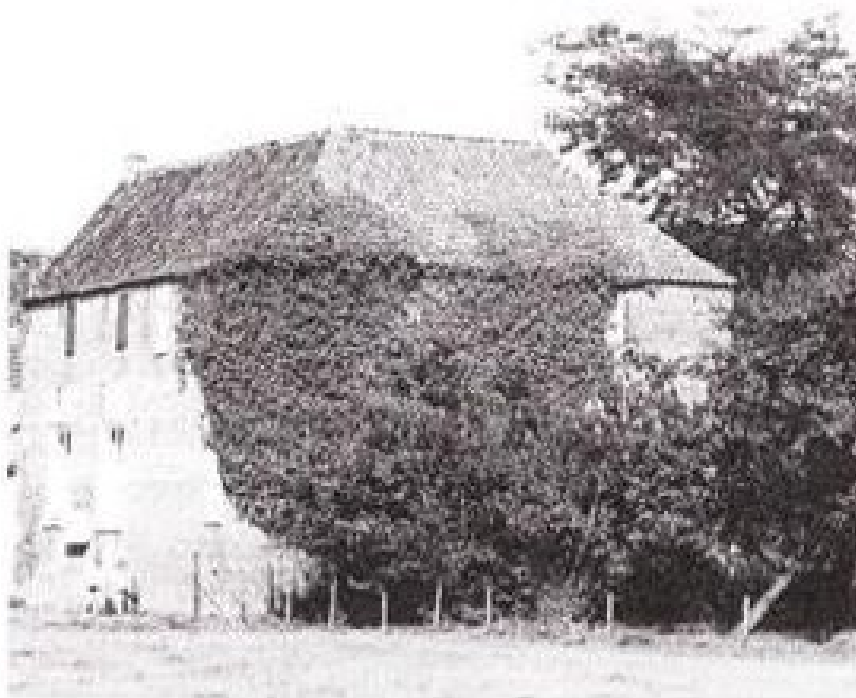
- 16 jan. 1738: Roelff Heyndael en Everdina Roelfs verbinden wegens schuld aan de executeurs der nalatenschap van Jacob van de Cuyl voor 800 dlr. Kleefs van 30 st. à 4%; a) 4 morgen op de *Groessenerwei* (titel van afkomst, Jhr. van Munster); b) 1½ morgen *de Aa* (titel van afkomst, Van Rossum, geroyeerd op 20-07-1740 gecedeerd 1) aan Vermeer en 07-06-1766 aan baron van Eck); en c) *de Wijenbrand* (resp. 200, 150 en 150 Rijksdaalder).
- 14 mei 1739: Exh. transactie Zevenaer tussen Roedolff Heyndahl ter ene en Albert van Gent, Barta van Gent (Wageningen) en Cornelia van Gent vrouw van Johan Joseph Vermeer ter andere zijde. De kerkmeester was hen hier liquidatie schuldig *f* 1486,- en geeft daarvoor de volgende percelen; a) 1 morgen en 1 hond bouwland *de Aa* bij Rijswijk, gekocht van Gerrit van Rossum; b) stuk bouwland groot 4 morgen op *Groesener weide*; c) 2 morgen bouwland op *Groessenerweide* leenroerig aan huis Bergh, tesamen waard *f* 1550,-.
- 27 juli 1740: Johan Joseph Vermeer en Cornelia van Gent, kopen 1 morgen en 1 hond bouwland *de Aa* van Roedolff Heyndahl en Everdina Roelfs (titel van afkomst op de 17-12-1736 van Gerhard van Rossum).
Roed Heyndahl en Everdina Roelfs verbinden (omdat canonicus Gunning als curator der erven van der Cuyl de hypotheek op bovengenoemd stuk royeert) thans een morgen bouwland op *Groesener wei*, gekocht van de weduwe Bömers (geroyeerd 7 juni 1766, na cessie aan baron van Eck).
- 21 febr. 1742: Roedolff Heyendahl verbindt wegens schuld aan H.G. Tuchter, drost te Didam, voor *f* 900,- à 5% 2 stukken bouwland; a) 4 morgen op *Groesenerwei*; b) 6 morgen *Papeslag* (gecedeerd 22 april 1747 aan C. Ganderheyden, schoonzoon van Tuchter, 2 febr. 1748 aan president en kanselier Von Raesfeld te Kleef, 8 maart 1748 aan diens zoon *Reg. Rat* Anton Otto van Raesfeld, 13 maart 1765 aan *besieber* van Leeuwen te Lobith en geroyeerd 28 februari 1767). Roedolff Heyendahl kocht *Papeslag* voor 500

Kl. dlr. van Catharina van Hattum weduwe van Justus Buyck en dochters Johanna Gerhardina en Clara Louisa. (het weiland *Papeslag* was gelegen in Groessen, naast de Laerstraat, koper ter ene zijde en erven van Gent ter andere zijde).

21 febr. 1742: Roelof Heijendael kocht 4 morgen bouwland op *Groesenerwei* tussen koper en mevr. van Cloeck (kaart 27 nr.3 9) voor 605 dlr. Kleefs van Yda Kersten weduwe Willem Pleunis (geassisteerd met zoon Jacob Pleunissen).

14 dec. 1746: Roedolff Heyendael en Everdina Roelofs op Ryswijk verbinden wegens schuld aan pacht van *Collenkamp* aan landschrijver Krijgstr. Muntz voor *f* 297,- Holl.. 6 stuks rundvee, (geroyeerd 13 juni 1754).

5 mrt. 1748: Roedolph Heyendael en vrouw verbinden voor de reeds bij obligatie d.d. 21 februari 1742 aan drossaart Tuchter verbonden panden aan dezelfde of modo zijn exc. van Raesfeld als cessionaris ook nog twee stukken bouwland; a) *de Aa* (1 morgen en 1 hond) en b) *Agtegard* (1½ morgen) beide in het kerspel Groessen, (geroyeerd op 28 februari 1767). Hij kocht beide stukken voor *f* 320,- Holl. van Bartruide van Gent weduwe van Hendrik Wolters, nu vrouw van Jurjen Evers (titel van afkomst; a) van koper b) van ouders verkoopster).

Afb. 9 De nog berkenbaar weerbare zuidwestzijde van Huis Ryswijk.
(© Hist. Kring, 1963).

Veebestand op Huis Rijswijk 1769-1780 en in 1807

	1769	1774	1775	1776	1777	1778	1779	1780
melkgevende koeien	6	1	4	4	4	4	4	4
paarden	4	4	4	4	4	4	4	4
schapen	120	107	100	100	100	120	130	120

In 1807 heeft het bedrijf 3 melkgevende koeien, 7 eenwinters, 5 paarden, 80 schapen, 2 ossen en 4 varkens.

Genealogische aantekeningen van de bewoners van Rijswijk

A Rudolphus Engelbertus (Roelof) Heydendael, gedoopt Groessen 18-5-1692, landbouwer en kerkmeester te Groessen, pachter van Rijswijk, zoon van Peter Heydendael en Bartina Vermeer, 1st huwelijk circa 1715 met Aleidis Donckers, * Lathum, † Groessen 1728, 2de huwelijk tussen 1733 en 1736 met Everdina Roelofs, * 1707, † Groessen 05-06-1791 in de ouderdom van 84 jaar.

Kinderen uit het 1st huwelijk geboren:

1. Petrus Heydendael, gedoopt Groessen 03-04-1716, trouwt Richarda Frankemölle
2. Helena Heydendael, gedoopt Groessen 05-09-1717
3. Bertha (Bartje) Heydendael, gedoopt Groessen 28-07-1719
4. Joannes (Jan) Heydendael, volgt B
5. Jacobus (Philippus) Heydendael, gedoopt Groessen 4-5-1723, † Duiven 22-01-1805, pastoor; was 11 jaar te Brielle, 14 jaar te Oost-Zaandam *bet Kalf*, en daarna te Duiven
6. Wendelina Heydendael, gedoopt Groessen 01-06-1724, † Zevenaar 22-01-1780, 1st huwelijk te Groessen 14-05-1750 met Arnoldus Tack; 2de huwelijk te Zevenaar 12-08-1759 Hermanus Kraayvanger, bakker (burger van Zevenaar 18-08-1763. † aldaar 11-03-1789)
7. Wilhelmus Heydendael, gedoopt Groessen 04-08-1726

Kind uit 2de huwelijk geboren:

8. Reinerus Cornelius, gedoopt Groessen 04-06-1729

- B** Jan Heydendaal, gedoopt Groessen 08-05-1721, landbouwer en kerkmeester te Groessen, zoon van Rudolphus Engelbertus Heydendaal en Aleidis Donckers, trouwt te Groessen 16-08-1744, intekenen Drempt geref. 30-07-1744 Hermina Kraayvanger, geboren Drempt, weduwe van Jan Kraayvanger
- C** Johannes van Binsbergen, * Herwen 30-05-1700, † Groessen 23-01-1773, begraven 23 januari, landbouwer op Rijswijk, zoon van Gerhardus van Binsbergen en Agnes Jansen, trouwt te Zevenaar (geref. ten huize van de bruid) Maria Evers, * Groessen, gedoopt Zevenaar 13-06-1712, dochter van Evert Evers en Gertruid Gerritsen
Kinderen uit dit huwelijk te Groessen geboren en te Zevenaar gereformeerd gedoopt:
1. Gerardus van Binsbergen, gedoopt Zevenaar 20-09-1739
 2. Geertruid van Binsbergen, gedoopt Zevenaar 18-03-1742, † op jonge leeftijd
 3. Evert van Binsbergen, gedoopt Zevenaar 15-04-1743
 4. Geertruid van Binsbergen, gedoopt Zevenaar 19-05-1746, † Groessen 28-06-1766 aan *rotkoorts*, begraven te Groessen 04-07-1766
 5. Rijk van Binsbergen, gedoopt Zevenaar 08-12-1748, † Groessen 02-07-1766 aan *rotkoorts*, begraven te Groessen 04-07-1766
 6. Engelbart van Binsbergen, gedoopt Zevenaar 26-09-1751, † Groessen 26-09-1751 aan *rotkoorts*, begraven te Groessen 20-05-1751
- D** Wichmannus Wichman, boer, trouwt Theodora Nuijen (Noy)
Kinderen uit dit huwelijk geboren:
1. Joannes Wichman, gedoopt Groessen 22-05-1777
 2. Bernardus Wichman, gedoopt Groessen 17-04-1780
- E** Johannes Henricus Scheers, * Speelberg (Emmerik) 17-07-1783, † Duiven 22-10-1879, landbouwer, zoon van Mathias Scheers († Speelberg 20-01-1805) en Hendrina Ketelaer, trouwt Duiven 11-05-1821 Ida Holman, * Niel (Pruisen) 28-04-1781, weduwe van Henricus Daams († Groessen 26-05-1820), dochter van Theodorus Holman († Niel 14-02-1820) en Aleida van Benthum
Kind uit dit huwelijk:
Johannes Martinus Scheers, volg F

F Johannes Martinus Scheers, gedoopt Groessen 16-07-1822, † Groessen 10-09-1896, landbouwer, zoon van Johannes Henricus Scheers en Ida Holmans, 1st huwelijk te Duiven 14-6-1851 Henrica Margaretha Bartels, * Groessen 08-08-1827, † Groessen 04-12-1854, dochter van Hermanus Theodorus Bartels en Catharina van Egeren; 2^d huwelijk te Bergh 06-02-1858 Berendina Dijker, * Bergh 23-01-1833, † Groessen 11-09-1896, dochter van Arnoldus Dijker en Johanna Willemina van Gent (Gend)

Kinderen uit dit (2^d) huwelijk geboren:

1. Hendricus Johannes Aloisius Scheers, * Groessen 30-10-1852, vertrekt op 28 april 1883 naar Jorva in Noord-Amerika
2. Theodorus Hermanus Maria Scheers, * Groessen 25-12-1858, † 07-04-1859
3. Henrica Maria Scheers, * Groessen 28-03-1860, † Voorst 06-02-1911
4. Theodorus Johannes Scheers, * Groessen 07-10-1861
5. Aloysius Arnoldus Scheers, * Groessen 13-03-1863
6. Arnoldus Martinus Scheers, volgt G
7. Ida Maria Johanna Scheers, * Groessen 31-10-1867
8. Martinus Antonius Scheers, * Groessen 17-11-1869
9. Maria Carolina Scheers, * Groessen 01-09-1871, † 22-10-1871
10. Carolina Theodora Maria Scheers, * Groessen 07-04-1873
11. Berendina Catharina Henrica Scheers, * Groessen 02-08-1875
12. Wilhelmus Aloisius Josephus Scheers, * Groessen 14-01-1880, † 17-02-1880

G Arnoldus Martinus Scheers, * Groessen 25-10-1864, † 04-10-1947, landbouwer, zoon van Johannes Martinus Scheers en Berendina Dijker, trouwt te Bergh op 23-05-1900 met Theodora Maria Limbeek, * Bergh 25-02-1872, † Groessen 11-01-1947, dochter van Willem Limbeek en Berendina Dijker
Kinderen uit dit huwelijk geboren:

1. Bernardina Wilhelmina Martina Scheers, * Groessen 10-04-1901, trouwt te Duiven 25-10-1932, echtpaar vertrekt naar Hilversum
2. Wilhelmus Martinus Bernardus Scheers, * Groessen 25-12-1902, † 12-03-1903
3. Maria Bernardina Josephina Scheers, * Groessen 17-10-1904
4. Martinus Wilhelmus Scheers, volgt H

H Martinus Wilhelmus Scheers, * Groessen 05-10-1909, landbouwer, zoon van Arnoldus Martinus Scheers en Theodora Maria Limbeek, trouwt te Steenderen op 16 mei 1939 met Antonia Maria Giesen, * Steenderen 13-06-1910
Kind uit dit huwelijk geboren:

1. Bernhardina Maria Catharina Scheers, * Groessen 05-09-1946. Het gezin verhuist op 12 juli 1956 van Groessen naar Canada.

Personeel in dienst op huis Rijswijk

van 1769 tot 1774: 4 knechten en 3 dienstmeiden

van 1775 tot 1790: 2 knechten en 2 dienstmeiden

Over de periode van 1921 tot 1936 waren bij de familie Scheers in totaal 30 boerenknechten en 10 dienstboden in dienst, hetgeen betekent dat er regelmatig van personeel is gewisseld.

NOTEN:

- (1) Een regest is in de archiefwetenschap een meestal eentregelige samenvatting van de inhoud van een oorkonde. Meestal gaat het om oorkonden uit één bepaald archief. De term regest komt van het Latijnse *res gestae*, de verrichte handelingen.
- (2) Volontaire protocollen zijn gerechtelijke archiefstukken, waarin zaken zijn vastgelegd waarvoor we tegenwoordig naar de notaris gaan:
 - Verkoop van onroerend goed
 - Vastleggen van leningen, al dan niet met onderpand
 - Huwelijkse voorwaarden
 - Testamenten
 - Boedelscheidingen, bijvoorbeeld na een overlijden
 - Voogdijsstellingen
- (3) Wijnand Bloemink & Peter Boer (Buro O2): *Kastal Ryswyk te Groessen, landhistorische verkenning en waardering*, Doesburg, 2002. De bevindingen van Buro O2 zijn eveneens verwerkt in: *Haresaten en adellijke huizen in de Liemers*, Jan Harenberg m.m.v. Bertus Bruins; 2007.
- (4) W.F.W.M. van Heugten: *Straat- en veldnamen in de gemeente Duijven (2)*, Driepas jrg. 16, p. 62-65.
- (5) Van de oorspronkelijke adel is een deel in de ridderschap opgegaan, terwijl een ander deel dat maatschappelijke niveau op den duur niet heeft gehaald en in de boerenstand is verdwenen. Dat laatste is de familie Van Rijswijk overkomen (zie: J.G. van Dalen, *De 'bovenner' in de Liemers*, Zevenaar 1969, p. 6).
- (6) Allodiaal goed of allodium is van oorsprong een middeleeuws begrip. De grondbezitter heeft een absoluut bezitsrecht, hij heeft in wezen niets te maken met de wetten van het land waarbinnen zijn bezit gelegen is. In oude wetsteksten stelde men het zo: *Boven een allodium staat alleen nog God en de zow*.
- (7) *Campelmansgruet (guythen) in der Lyemerich, in den herijpel van Groessen (Groessen), des 1376 6 morgen lands neyn off meer tot men punden laen*.
- (8) Cedula of cedel is een bewijstuk (geen akte); in dit geval een lijst met een reeks van ridderlijke namen.
- (9) Rthlr. = Reichsthaler = rijksdaalder.
- (10) Zie: J. Harenberg, *Een illustere eigenaar van Rijswijk*, Driepas, jrg. 17, p. 61-64.
- (11) Hont of hond is een oud-Nederlandse oppervlaktemaat. Eén hont is 100 roede en (meestal) 1/6 morgen.
- (12) Mombler is voogd.
- (13) Magescheid is boedelscheiding.
- (14) Tijns of tins is belasting, pacht of rente.

GEACHTE REDACTIE

In de 'Driepas', jg 24, nr. 1, 2007 beschrijft Dr. W.F.W.M. van Heugten een drietal grafzerken in de Groessense kerktoren.

Op pagina 7 stelt hij de vraag: "Was de familie van Isendoorn à Blois hoger in rang?"

Nou en of! Althans, die mening waren zij zelf wel toegedaan. Zij pretendeerde af te stammen van de graven De Châtillon, ook wel geschreven Chastillon en via deze familie uit het doorluchtige (zoals men dat toen noemde) huis van de graven van Blois.

Aangezien de Van Isendoorn's zich via het gelsacht De Cock (met de takken van Opijnen, van Delwijnen en van Haeften, om er een paar te noemen) wet-tige afstammelingen van de graven De Châtillon vonden, voerden zij ook het Châtillonwapen. Bovendien - indien hun bewering juist zou zijn - waren zij ook verwant aan het Henegouwse gravenhuis.

Met zo'n stamboom zou men kunnen stellen dat Digna van Isendoorn ver beneden haar stand getrouwd is. De Van de Loo's waren beduidend lagere adel. We moeten echter niet uit het oog verliezen dat voor Digna de huwelijkskandida-ten van hogere rang niet voor het opscheppen geweest zullen zijn. Mogelijk was zij een jongere dochter en haar broer erfde de Canneburg en Lathum, zoals gebruikelijk. Of het erfdeel van Digna en haar bruidschat royaal geweest zijn, is mij niet bekend, maar zoons kregen doorgaans het grootste deel van het ver-mogen. Willem de Cock van Isendoorn, ook wel genaamd Willem van Isen-doorn, was een zoon van Willem de Cock, heer van Yzendoorn, en van Mabelia van Arckel. In 1318 was hij nog minderjarig. Moeten we in hem de stamvader van de Van Isendoorn's zien?

Geachte redactie, het leek me nuttig u van bovenstaande in kennis te brengen. Mogelijk hebt u er iets aan.

Met vriendelijke groeten,
(w.g.) Jan Harenberg, Zutphen.

Najaarsprogramma 2007

Zaterdag 25 augustus 2007

Fietsexcursie naar en langs het Pannerdensch Kanaal.

Verzamelpunt: St. Andreaskerk te Groessen om 13.00 uur.

In de herfst van het jaar 1707 kwam het Pannerdensch kanaal gereed. Vanaf dat tijdstip drie honderd jaar geleden heeft deze waterweg een belangrijke rol gespeeld in de waterbeheersing van het riviereengebied. De fietstocht leidt langs verschillende historische plekken die in verband staan met de in de loop der tijden steeds veranderende rivierenloop. Ook wordt een tweetal keren per veerpont een overtocht gemaakt. Geschatte lengte 25 km. Rond 17.30 uur terug.

Aan de excursie zelf zijn geen kosten verbonden. Eventuele consumpties onderweg zijn voor eigen rekening.

Aanmelding tot 20 augustus bij de secretaris (tel. 0316 261848 of e-mail: DEGEN@WXS.NL).

Maandag 17 september 2007 (nb. datum vervroegd!)

Inloopavond. *De septemberdagen van 1944 in Duiven, Groessen en Loo.*

Cultureel centrum Het Eiland, aanvang 20.00 uur

Inleider: dhr H. Timmerman, Arnhem.

Over de Britse troepenbewegingen tijdens de Slag om Arnhem is veel gepubliceerd. Hoe de Duitsers opereerden en er uiteindelijk in slaagden de Britten van de Rijnbrug te verdrijven is minder bekend. De aanwezigheid van een Duitse verbandplaats en een noodbegraafplaats in Duiven laat vermoeden dat Duiven misschien toch een grotere rol in de Slag om Arnhem heeft gespeeld dan tot nu toe is gedacht. De bijeenkomst is vooral bedoeld om ooggetuigen aan het woord te laten en eventuele, reeds door velen vergeten gebeurtenissen alsnog vast te leggen.

Zaterdag 13 oktober 2007

Gemeentehuis te Duiven, tussen 10.00 en 14.00 uur.

Open dag van het Streekarchivariaat De Liemers en Doesburg

in het kader van de Week van de Geschiedenis.

In Duiven worden de archieven van de Gemeenten Duiven, Rijnwaarden (voorheen

Herwen & Aerdt en Pannerden) en Westervoort alsmede een aantal kerkarchieven en verenigings-archieven uit deze gemeenten bewaard.

Het Streekarchivariaat geeft tijdens deze open dag de historische verenigingen van de gemeenten Duiven, Rijnwaarden en Westervoort en enkele vaste bezoekers/schrijvers de gelegenheid om te laten zien wat zij zoal zoeken/vinden bij het Streekarchivariaat locatie Duiven.

Ook is er het nodige te zien op het gebied van stamboomonderzoek (genealogie) en bewoningsgeschiedenis. Bijvoorbeeld oude bouwtekeningen vanaf ongeveer 1906, maar ook boerderijgeschiedenissen en bewoningsreconstructies.

Tijdens deze dag is het mogelijk een bezoek te brengen aan de archiefkuis (die normaal voor bezoekers gesloten is) en te zien wat er allemaal wordt bewaard zoals bijv. de oude kerkboeken van Groessen (1692) en Duiven (1607-1751).

Zaterdag 20 oktober 2007

Cultureel Centrum Het Eiland, aanvang 14.00 uur.

Voordracht *Zuivelfabrieken in de Liemers* door dbr. Jos Lankveld.

In samenwerking met het Oost Gelders Tijdschrift voor Boerderijgeschiedenis.

Zuivelfabrieken hebben gedurende bijna de gehele 20de eeuw een belangrijke rol gespeeld in het agrarisch leven in de Liemers. De heer Lankveld zal ook speciale aandacht besteden aan Groessen en Duiven.

Vrijdag 23 november 2007

Symposium rond 300 jaar Pannerdensch Kanaal.

Raadszaal, Gemeentehuis te Duiven, aanvang 13.30 uur

Organisatie in samenwerking met het Gemeentebestuur van Duiven. Sprekers: Drs. F. van Hemmen uit Huissen, Dr. G.B. Jansen uit Zevenaar, Prof. Dr. G. van de Ven uit Nijmegen.

Op 14 november 1707 kwam het Pannerdensch Kanaal gereed. De voordrachten tijdens dit symposium handelen over de geschiedenis van dit waterstaatswerk, de invloed die er vanuit ging op het leven in de Liemers en Duiven, Groessen en Loo in het bijzonder.

De exacte titels van de voordrachten worden van te voren via de pers aangekondigd.

Vrijdag 14 december 2007

Ledenvergadering met aansluitend snertmaaltijd.

Cultureel Centrum 't Eiland, aanvang 17.00 uur

Tijdens een formele ledenvergadering wordt het nieuwe bestuur van de Historische Kring gekozen. Na afloop een aperitief gevolgd door een eenvoudige snertmaaltijd. Indien u aan de maaltijd wilt deelnemen dan graag aanmelden bij de secretaris (tel. 0316 261848 of e-mail: DEGEN@WXS.NL) tot 11 december. Kosten van de snertmaaltijd ca. € 5 tot maximaal 7,50.

Een vitaal maar ook cultuurhistorische verantwoord centrum voor Duiven

Visie van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo

De Historische Kring is evenals andere organisaties en aanwonende personen gevraagd een visie neer te leggen op het toekomstige centrum van Duiven. Op woensdagavond 27 juni werd daarover in een zogenaamd huiskamergesprek met wethouder Bas Elfrink van gedachten gewisseld.

Kern is de wens van de Historische Kring dat het nieuwe vitale centrum aansluiting vindt bij de oude nog ten dele aanwezige kadastrale structuur en dat het architectonisch beeld wordt geïnspireerd door de typische architectuur zoals die tot voor kort de sfeer langs de Rijksweg bepaalde.

De kadastrale structuur rond kerk en (oude) pastorie, onder meer met de vroegere Droo (thans Kastanjelaan) en Rijksweg is nog gedeeltelijk in tact en gaat terug tot de Frankische tijd (8ste eeuw) zoals archeologische vondsten lijken te bevestigen. De na 1700 ontstane lintbebouwing langs de Rijksweg was typisch voor Duiven. Ten tijde van het Hartplan (vastgelegd in het Bestemmingsplan van 1993) is deze structuur van lintbebouwing gedeeltelijk losgelaten. De Historische Kring zou het toejuichen als deze kadastrale structuur (met de oorspronkelijk maatvoering en misschien zelfs met de oude rooilijnen) leidraad wordt voor de planontwikkeling aan weerszijde van de Rijksweg en Kastanjelaan.

Beeldbepalend voor het centrum van Duiven is de St. Remigiuskerk met een

karacteristieke toren uit ca. 1170, het driebeukig schip uit de periode 1400 – 1500 en het transept uit het begin van de 20ste eeuw (door de bekende architecten Cuypers en Stuyt). Het is van belang dat vormgeving en maatvoering van gebouwen nabij de kerk aansluiten bij dit voor Duiven belangrijke gebouw. Dit kan bijvoorbeeld tot uiting komen in de vorm van de daken en nokhoogten. Het gemeentehuis en de zogenaamde atelierwoningen zijn duidelijk wèl afgestemd op de kerk. Het Parochiecentrum, het Grand Café en de seniorenflat naast het gemeentehuis daarentegen juist niet.

Concreet betekent dit dat de Historische Kring graag ziet dat er bij nieuwbouw rekening wordt gehouden met nog bestaande historische bebouwing (kerk, oude pastorie, voormalig gemeentehuis, huis van de familie Snelder) maar ook wat recent verdwenen is. Daarbij valt te denken aan nieuwbouw die qua volume, karakter en dakvorm geïnspireerd is op de oude brouwerij of het verdwenen St. Jozefklooster. Nieuwe lintbebouwing, niet als een massieve muur maar met verschillende maatvoeringen en dakvormen, brengt het dorpskarakter terug in het centrum van Duiven, waarin kerk, pastorie en begraafplaats hun eigen plek hebben.

De visie van de Historische Kring past in het streven van de landelijke en provinciale overheid om bij planontwikkeling zoveel mogelijk aan te sluiten bij de typische lokale en regionale 'eigenheid'. In de rijksnota Belvédère maar ook in de provinciale nota Belvoire worden daar voor richtlijnen gegeven. Ook de studie van het Gelders Genootschap *Zeldzaam goed*, die op het symposium van de Historische Kring op 25 november 2005 werd gepresenteerd, biedt richtinggevend gedachten. Het pro-actief inschakelen van de gemeentelijke Commissie Cultuurhistorische Waarden is daarbij dringend gewenst.

De Historische Kring ziet graag dat het Gemeentebestuur deze uitgestoken 'handen' aangrijpt om tot een vitaal maar ook cultuurhistorische verantwoord centrum voor Duiven te komen.

Verschenen:

Havezaten en adellijke huizen in de Liemers

door Jan Harenberg en Bertus Bruins.

In dit boek worden 22 adellijke huizen in de Liemers beschreven met de nadruk op de bewoningsgeschiedenis. Helaas ontbreken een register en – wat erger is – een notenapparaat met bronvermeldingen. Omvang: 144 pagina's, incl. 166 afbeeldingen. Uitgave: Canaletto/Repro-Holland. ISBN 978 90 6469 827 9
Prijs: EUR 16,50.

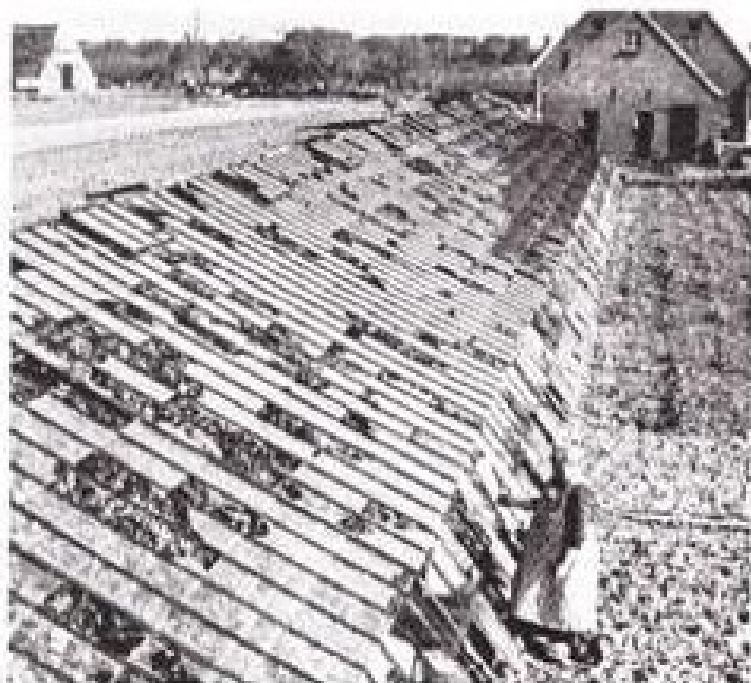
Schets van de geschiedenis en de cultuurgeschiedenis van het Kleefland

door Wim van Heugten.

Essay uitgegeven door de Volksuniversiteit Zevenaar naar aanleiding van de lezingencyclus met de titel: Kleefse geschiedenis in de Liemers, in maart 2007. Omvang: 20 pagina's, geïllustreerd.

RECTIFICATIE

Weinig foto's uit het vorige nummer van Driepas hebben relatief zoveel commentaar opgeleverd als bijgaande foto. Met dank aan degenen die hebben gereageerd, geven we hierbij de correcte tekst.

In een brede strook hebben bagelbuien in augustus 1950 in Loo en Groessen, vooral aan de Lijkweg grote schade aangericht aan boomgaarden en kassen. Zoveel bagel schade dat het zelfs de kranten haalt. Hier bekijkt mevr. Schepers wat er van haar kassen en het gewas nog over is. Het is onbekend of de verzekering de schade heeft gedekt. Vermoedelijk niet alles want nog lang nadien is er in de parochiekerk wekelijks voor de getroffen tuinders

gecollecteerd. De tuinderij bestaat al lang niet meer, het huis nog wél. Daar is jarenlang drukkerij Beerens gevestigd geweest (Lijkweg 20).

